

LEUK OM TE WETEN

NICE TO KWOW

De slang en de kris

Johan en Chantal Mavromichalis.

In dit artikel willen we de relatie van de slang in de smeedkunst en symboliek tot de kris of keris laten zien.

Wat is een kris?

Een kris is een vaak asymmetrische, tweesnijdende dolk waaraan men magische of bovennatuurlijke krachten toeschrijft. Ook is deze dolk bezield met een eigen geest of energie die een eigen wil kan hebben. Bekend is de *kris pusaka*, een heilig erfstuk, dat is bezield en door vererving van vader op zoon, of moeder op dochter overgaat. Ze worden volgens een oude traditie met eerbied en respect verzorgd.

De kris is het nationale symbool van Indonesië, en is in 2005 erkend als Immaterieel Cultureel Werelderfgoed door UNESCO. De kris komt eveneens voor in Maleisië, Thailand, Brunei, Singapore en de zuidelijke Filipijnen. Maar op Java, Indonesië, ligt zeer waarschijnlijk zijn oorsprong. De kris heeft op Java zijn hoogste ontwikkeling bereikt.

Een kris wordt gemaakt door een gespecialiseerde wapensmid, die *Empu* genoemd wordt. Deze *Empu* heeft kennis van astronomie en het bovennatuurlijke. Hij staat in hoog aanzien. Als hij aan het smeedproces begint, verkeert hij vaak in trance, of in een religieuze staat van bewustzijn, doordat hij heeft gevast of heeft gemediteerd met spreuken en gebeden. Soms blijkt deze geestelijke vervoering uit vingerafdrukken en zelfs mondafdrukken in het lemmet! (zie foto)

Door het gebruik van diverse metalen, zoals nikkel, ijzer (soms zelfs verkregen uit een meteoriet), ontstaat een legering met grillige patronen, die elk hun eigen betekenis en lading hebben, *pamor* genaamd. Deze patronen ontstaan tijdens het smeedproces door de vele lagen

The snake and the kris

Johan and Chantal Mavromichalis.

In this article we want to address the relationship between the snake in ironwork and symbolism to the kris or keris.

What is a kris?

A kris is an often asymmetric, double-edged dagger to which magical or supernatural powers are ascribed. Also this dagger is animated with their own spirit or energy that can have a will of its own. Known is the *kris pusaka*, a sacred heirloom, which is animated and is passed by inheritance from father to son, or mother to daughter. They are taken care of according to an old tradition and vailed with respect.

The kris is the national symbol of Indonesia, and has been recognized as an intangible cultural world heritage by UNESCO in 2005. The kris also appears in Malaysia, Thailand, Brunei, Singapore and the southern Philippines. Java, Indonesia, is very likely to be its origin. The kris has reached the top of its development on Java.

A specialist blacksmith, called *Empu*, creates a kris. This *Empu* has knowledge of astronomy and the supernatural. He is held in high regard. As he starts the wrought process, he often is in trance, or in a religious State of consciousness, because he has fasted or has meditated with spells and prayers. Sometimes this spiritual ecstasy shows from fingerprints and even mouth prints on the blade! (see photo).

Through the use of various metals, such as nickel, iron (sometimes even obtained from a meteorite), an alloy with whimsical patterns, each of which have their own meaning and contents, called *pamor*. These patterns arise during the forging process by the many layers that a kris may have. The forging process can sometimes take weeks to months.

die een kris kan hebben. Het smeedproces kan soms weken tot maanden duren.

In de kris heeft ieder detail een eigen betekenis en zijn speciale eigenschappen, die de magische kracht moeten versterken en uitbeelden. Zo ontstaat een lemmet dat in twee hoofdvormen voorkomt: de rechte kris, die de slang in rust of meditatie symboliseert, en de gegolfde kris, die de bewegende slang verzinnebeeldt (zie foto).

De golven of bochten van de kris kunnen variëren van één tot meer dan 43, maar is vrijwel altijd oneven. In beide vormen zijn vele variaties mogelijk, met diverse afmetingen. Dat zij de slang of mythische naga verbeelden, is een feit en wordt algemeen erkend. Wel is ook de draak bekend, deze heeft dan duidelijk waarneembare poten met klauwen.

Over de exacte oorsprong is men het niet eens, maar vaststaat dat in het Hindoeïstische koninkrijk Madjapahit rond 1400 krissen bekend waren die in hoog aanzien stonden. Wij vonden in een boek over symbolen en hun betekenis een zeer verhelderend stuk tekst dat we nergens konden terugvinden in de informatie over krissen:

‘De Hindoegod Vishnoe wordt getoond met het vlammend zwaard der kennis. De vlamachtige vorm van het tweesnijdend zwaard brengt het ook in verband met reiniging, bijvoorbeeld in de alchemie waar het zwaard een vuursymbool is’ (Tresidder, pag. 130).

Er is een afbeelding op de Suku-Tempel in Oost-Java van een werkplaats of smidse, waar de Hindoe-god Bhima samen met Ganesha en Arjuna krissen smeedt. In deze tijden waren de schede en handvat van een kris soms rijkelijk voorzien van indrukwekkende motieven van mensen, demonen, dieren, planten, zelfs van abstracte vormen. Schede en handvat werden gemaakt van hout, been, of ivoor en soms van edelmetaal, en voorzien van edelstenen. Er zijn schedes in de vorm van slangen die zelfs duidelijk de cobra verbeelden. Maar ook het handvat kan een slang uitbeelden. In het Boeddhisme wordt de kris gezien als een positief symbool van wijsheid en kracht, met rijke uitbeeldingen en vormen. Het bekendst is de slang als beschermer van de Boeddha.

*Lemmet met mondafdruk.
Blade with mouth mark*

Every detail in the kris has its own meaning and its special properties, which should strengthen and represent the magic power. This creates a blade in two main forms: the straight kris, the snake at rest or meditation, and the corrugated kris, symbolizing the moving snake (see photo). The waves or curves of the kris can range from one to more than 43, but virtually always is odd. In both forms many variations are possible, in various sizes. That they depict the mythical snake or *naga*, is a fact and is widely recognized. Though the Dragon is also known, which has clearly perceptible legs with claws. There is no agreement about the exact origin, but it is common ground that in the Hindu Kingdom Madjapahit around 1400, krisses were known that were in high regard. In a book about symbols and their meaning we found a very insightful piece of text that we could not find anywhere in the information about krisses: ‘The Hindu God Vishnu is shown with the flaming sword of knowledge. The flame-like shape from the two-edged sword also relates to cleaning, for example in Alchemy where the sword is a ‘fire symbol’ (Talreja, p. 130).

There is an image of a workshop or forge on the Suku Temple in East Java, where Hindu God Bhima along with Ganesha and Arjuna is forging krisses. In these times the sheath and handle of a kris sometimes were generously foreseen with impressive motives of people,

Na de islamisering van Indonesië veranderde de positieve betekenis van de slang drastisch en wordt de slang tegenwoordig als negatief beschouwd. Ze valt onder de zogenaamde *Djinn* (beschreven in de Soenna). Dit heeft waarschijnlijk de verdere ontwikkeling beïnvloed en beperkt vanwege nieuwe religieuze opvattingen en gebruiken in de Koran. Het was ook niet meer toegestaan om de grepen en schede menselijke of dierlijke vormen te geven. De oorspronkelijke vorm van het lem-met bleef ongewijzigd en de kris werd in het nieuwe geloof ongewijzigd opgenomen en als heilig erfstuk behandeld en verzorgd. Alleen op Bali heeft de kris zijn Hindoeïstische karakter met de oorspronkelijke vormen en betekenis behouden.

In het lem-met van de kris kunnen verscheidene mens- of diervormen voorkomen, zoals olifant, slang, hagedis, hond scorpioen enz. In dit artikel geven we slecht enkele voorbeelden van de slang of naga, die in het Hindoeïsme en Boeddhisme een belangrijke, positieve beschermende rol heeft. Dit zijn de zogenaamde naga-krisen, die in het lem-met nóg een slang uitgewerkt hebben, een slang die ook gekroond kan zijn, soms in goud. Een prachtig stuk vakwerk, met soms haarscherpe details.

De giftige en dodelijke kris

Er doen veel verhalen de ronde over dodelijke en giftige krisen die magische krachten zouden bezitten. Een mogelijke verklaring hiervoor kan het noodzakelijke onderhoud van de kris zijn: het reinigen van een kris van roest gebeurt namelijk met behulp van limoen- of citroensap. Vervolgens moet hij behandeld worden met (giftig) arsenicum om het zogenaamde *pamor* duidelijk uit te laten komen. Daarna moet de kris geolied worden. Dit onderhoud vindt op Java jaarlijks op speciale dagen plaats. Het gebruik van arsenicum is niet zonder gevaar en daar zouden er dan ook wel eens ongelukken mee kunnen gebeuren. Dit zou, buiten de toegeschreven bovennatuurlijke kracht, ook een mogelijke verklaring kunnen zijn voor steekwonden die slecht genezen, of die zelfs een dodelijk afloop kunnen hebben. Heden ten dage is de wetenschap bekend met de kracht van de suggestie.

Gegolfde kris.
Waving kris.

demons, animals, plants, even of abstract forms. Sheath and handle were made from wood, bone, or ivory and sometimes of precious metals, and bejeweled. There are sheaths in the shape of snakes, even obviously depicting the cobra. But also the handle can represent a snake. In Buddhism the kris is seen as a positive symbol of wisdom and strength, with rich portrayals and shapes. The best known is the snake as a protector of the Buddha.

After the Islamization of Indonesia the positive meaning of the snake has changed dramatically and nowadays the snake is considered negative. She is subject to the so-called *Jinn* (described in the Sunnah). This has probably affected and limited the further development because of new religious views and customs

*Krisbord.
Wallplate for krisses.*

Op het eiland Madoera heeft men een eigen methode om de kracht van de kris te versterken, en wordt het lemmet speciaal behandeld met het gif, de hersenen en ingewanden van slangen en scorpioenen. Hoe meer mensen worden gedood met deze krissen, hoe groter en sterker de kracht wordt! Op het eiland Java wordt dit *tjaptjap* genoemd. J.E. Jasper en Mas Pirngadi hebben hier uitgebreid over geschreven.

Ook zijn er krissen waarmee doodvonnisen werden voltrokken, de zogenaamde executiekrissen. Die werden hiervoor speciaal gesmeed. Ze zijn te herkennen aan hun extra lengte en vorm. De geknielde terdoodveroordeelde kreeg een lapje op zijn linkerschouder gelegd. De beul, die de executie vaak in het

in the Koran. It also was no longer allowed to cut the handles and sheaths to human or animal shapes. The original form of the blade remained unchanged and the kris was included and unchanged in the new faith, treated and cared for as sacred heirloom. Only on Bali, the kris kept its Hindu character with the original forms and meaning.

In the blade of the kris several human or animal forms, such as elephant, snake, lizard, Scorpion dog etc., may appear. In this article we only provide a few examples of the serpent or *naga*, which have an important, positive protective role in Hinduism and Buddhism. These are called naga-krisses, which have worked out another snake in the blade, a snake that also may be crowned, sometimes in gold. A beautiful piece of mastership, sometimes with superfine details.

The toxic and deadly kris

There are many stories circulating about deadly and toxic krisses that would possess magical powers. A possible explanation for this may be the necessary maintenance of the kris: cleaning a kris from rust is mainly performed using lime or lemon juice. Then it must be treated with (poisonous) arsenic to express the so-called *pamor*. After that, the kris should be oiled. This maintenance will take place on Java annually on special days. The use of arsenic is not without risk and therefore be sometimes accidents would happen. This would, besides the attributed supernatural power, also be a possible explanation for stab wounds that heal poorly, or that even are fatal. Today science is familiar with the power of suggestion.

The island of Madura has its own method to strengthen the power of the kris, where the blade is specially treated with the poison, the brain and guts of snakes and scorpions. The more people are killed with these krisses, the bigger and stronger the force becomes! On the island of Java this is called *tjaptjap*. J.e. Jasper and Mas Pirngadi have written extensively about this.

There are also krisses with which death sentences were carried out, the so-called execution krisses. These were specially forged. They

openbaar uitvoerde, stak de kris van boven door het hart van het slachtoffer.

De slang in de uitbeelding van bord of standaard

Er zijn diverse wandborden en krissenstandaards om de kris in te plaatsen. Die kunnen allerlei vormen hebben. Hier laten we de slangenvorm zien. Deze standaards bieden plaats aan verscheidene krissen, in ook weer het typisch oneven aantal. Het zijn prachtige, met de hand gestoken kunstvoorwerpen van (hard) hout, al dan niet beschilderd, vaak met een beschermende functie tegen kwade invloeden.

Er is natuurlijk nog veel meer informatie over krissen, maar die valt buiten beschouwing van dit artikel. In Nederland is de kris zeer algemeen aanwezig door ons koloniale verleden. Zelfs wijlen prins Bernhard was de trotse bezitter van een kris, geschonken door de toenmalige Indonesische president Soeharto. Wij zijn liefhebbers en verzamelaars van deze mooie krissen, maar helaas geen kenners. Dus voor op- of aanmerkingen houden wij ons aanbevelen.

Met dank aan Dennis Epke voor het beschikbaar stellen van zijn krissenbord uit eigen collectie. Foto's artikel krissen uit eigen collectie.

Consulted and recommended literature

- Dieles, J.G., *Blanke gordels uit de smaragd*. Amsterdam, 1980.
 Engel, J., *Krissengrepen*. Amsterdam, 1981.
 Frey, E., *The Kris. Mystic Weapon of the Malay World*, Oxford-New York, 1988.
 Greve, R., *De Keris. Beschouwingen en verhalen over de krissen van Indonesië*. Uitgeverij De Driehoek, 2008.
 Hamzuri, *Keris*. Jakarta, 1984.
 Harsrinuksmo, B. & S. Lumintu, *Ensiklopedi Budaya National Indonesia. Keris dan Senjata Tradisional lainnya*. Jakarta, 1988.
 Jasper, J.E. & Mas Pirngadi, *De Inlandsche Kunst Nijverheid in Nederlands-Indie*. Den Haag, 1930.
 Solc, V., & W.U.B Forman, *Schwerter und dolche Indonesiens*, Prag, 1958.
 Solyom, G.&B., *The world of the Javanese Keris*. Honolulu, 1978.
 Jack Tresidder, *Symbolen en hun betekenis*. Vianen, 2002.

Internet information

- Google.(search for kris keris)
 Youtube.(search for kris keris)
 Wikipedia.(search for djinn)

Thanks to Dennis Epke for making available his kris board from his own collection. Photos in this article are from krisses of our own collection.

are recognized by their extra length and shape. The condemned man kneeling got a patch on his left shoulder. The executioner that often carried out the execution in public crossed the kris from above through the heart of the victim.

The serpent in the portrayal of board or standard

There are various wall plates and standards in which to place the kris. That can take many forms. Here we show the snakes form. These standards can accommodate several krisses, again in the typical odd number. Beautiful, hand stung artifacts of (hard) wood, whether or not painted, often with a protective function against evil influences.

Of course there is much more information about krisses, but that is beyond consideration of this article. In the Netherlands the kris is very common due to our colonial past. Even the late Prince Bernhard was the proud owner of a kris, donated by the then Indonesian president Suharto. We are enthusiasts and collectors of these beautiful krisses, but unfortunately no connoisseurs. So we are gladly available for comments.

Translation into English: ir. Erwin Al